

W 30. rocznicę stanu wojennego (bibliografia w wyborze)

ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. W. Gombrowicza w Kielcach

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
IM. WITOLDA
GOMBROWICZA

W 30. rocznicę stanu wojennego (bibliografia w wyborze)

ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. W. Gombrowicza w Kielcach

Kielce, 2011

Wojewódzka Biblioteka Publiczna
im. Witolda Gombrowicza w Kielcach

W 30. rocznicę stanu wojennego
bibliografia w wyborze
ze zbiorów Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
im. W. Gombrowicza w Kielcach

Kielce, 2011

Opracowanie bibliografii: Katarzyna Czyż
Zbieranie materiałów: Katarzyna Czyż, Michał Pawlicki
Konsultacja i oprac. indeksów: Beata Piotrowska
Projekt okładki, skład komputerowy, wersja elektroniczna: Mariusz Stec

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach
Dyrektor: Andrzej Dąbrowski
ul. ks. Piotra Ściegiennego 13, 25-033 Kielce
tel. 41-361-53-51; 41-34-470-74
e-mail: sekretariat@wbp-kielce.one.pl
Nakład 60 egzemplarzy

SPIS TREŚCI

Wykaz ważniejszych skrótów	4
Wykaz tytułów uwzględnionych czasopism oraz ich skrótów	4
Michał Pawlicki. Wstęp	5
Andrzej Dąbrowski Karta z Pamiętnika	7
I. Wprowadzenie stanu wojennego	9
II. Internowani	11
III. Wspomnienia i listy z obozów internowania	12
IV. Represje władzy i opór społeczeństwa	13
V. Stan wojenny w regionie świętokrzyskim	15
VI. Prasa podziemna	18
VII. Propaganda rządowa	19
VIII. Wspomnienia Polaków	20
IX. Stan wojenny w Polsce w oczach zagranicy	21
X. Życie religijne	22
XI. Życie codzienne	23
XII. Zawieszenie i zniesienie stanu wojennego	24
XIII. Ocena stanu wojennego	25
XIV. Stan wojenny w literaturze	26
XV. Satyra na trudne czasy	30
Beata Piotrowska. Indeks przedmiotowy	35
Beata Piotrowska. Indeks alfabetyczny	37

WYKAZ WAŻNIEJSZYCH SKRÓTÓW

ang.	angielski	pseud.	pseudonim
bibliogr.	bibliografia	r.	rok
cop.	copyright	red.	redakcja, redaktor
cz.	część	rozm.	rozmowa
dod.	dodatek	rozs.	rozszerzone
faks.	faksymile	rys.	rysunek (ki)
fragm.	fragment (y)	S., s.	strona (y)
graf.	graficzny	T., t.	tom
i in.	i inni	tabl.	tablica (e)
il.	ilustracja (e)	tł.	tłumaczenie, tłumaczył (a)
jęz.	język	uzup.	uzupełnione
k.	karta (y)	[w.]	wiersz
kolor.	kolorowe	wyd.	wydanie
luz.	luzem	wydaw.	wydawnictwo
muz.	muzyka	wypow.	wypowiedź
nr	numer	z.	zeszyt
oprac.	opracował (a), opracowanie	zdj.	zdjęcia
popr.	poprawione	złoż.	złożony
posł.	posłowie	zm.	zmienione
przedm.	przedmowa	zob.	zobacz
przepr.	przeprowadził (a)		

WYKAZ TYTUŁÓW UWZGLĘDNIONYCH CZASOPISM ORAZ ICH SKRÓTÓW

Biul. Małop. – Biuletyn Małopolski, Kraków

Bud. Samoch. – Budujemy Samochody, Starachowice

Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach. - Kielce

Echo Dnia – Kielce

Echo Dnia (Kiel.). – *Echo Dnia* (Kieleckie), Kielce

Echo Dnia (Świętokrz.). – *Echo Dnia* (Świętokrzyskie), Kielce

Gaz. Lokalna (Kielce, Radom, Tarnobrzeg) – *Gazeta Lokalna* (Kielce, Radom, Tarnobrzeg) Kielce

Gaz. Ostrow. – *Gazeta Ostrowiecka*, Ostrowiec Świętokrzyski

Gaz. Wybór. – *Gazeta Wyborcza*, Warszawa

Gaz. Wybór. Kiel. – *Gazeta Wyborcza Kielce*, Warszawa

Nasze Sł. – *Nasze Słowo*, Skarżysko-Kamienna

Prz. Hist.-Wojs. – *Przegląd Historyczno-Wojskowy*, Warszawa

Rzeczpospolita – Warszawa

Tyg. Starach. – *Tygodnik Starachowicki*, Starachowice

Tyg. Solid. – *Tygodnik Solidarność*, Warszawa

Wiad. Świętokrz. – *Wiadomości Świętokrzyskie*, Ostrowiec Świętokrzyski

WSTĘP

W grudniu 2011 roku mija 30 rocznica wprowadzenia stanu wojennego. Przez lata powstało wiele prac naukowych na ten temat; opublikowano ważne i wcześniej nieznane dokumenty dotyczące tego zagadnienia; bohaterowie i świadkowie tamtych wydarzeń podzielili się swoimi wspomnieniami; na łamach czasopism i gazet miały miejsce polemiki naukowców, polityków, osób odpowiedzialnych za wprowadzenie stanu wojennego oraz internowanych i pokrzywdzonych. Choć pogłębił się stan wiedzy to stan wojenny pozostaje jednym z najbardziej kontrowersyjnych wydarzeń w historii Polski. Prowadzone regularnie od lat badania opinii społecznej pokazują jak wciąż niejednoznacznie oceniany jest ten epizod naszej historii. Obecnie spór ten jednak jest coraz mniej burzliwy i rzadziej dominują w nim emocje jakie towarzyszyły mu kilkanaście lat temu. Jednym z głównych powodów takiego stanu rzecz jest fakt, że coraz więcej osób zna to wydarzenie jedynie z relacji i dla wielu jest ono czymś tak odległym jak np. druga wojna światowa. Stan wojenny jest ważnym epizodem w cyklu zdarzeń, po których w Polsce załamał się system komunistyczny i stopniowe wygasanie emocjonalnego sporu wokół stanu wojennego może ułatwić jego rzetelne poznanie, opisanie i upowszechnienie wiedzy na jego temat.

Obecnie „trzynasty grudnia” w zbiorowej świadomości oznacza po prostu stan wojenny. Jednak wybór właśnie tej daty był niemal przypadkowy i nastąpił praktycznie z dnia na dzień, ale przygotowania do podjęcia nadzwyczajnych działań rozpoczęto ponad rok wcześniej (według byłego oficera Sztabu Generalnego Wojska Polskiego, Ryszarda Kuklińskiego prace te trwały 380 dni¹). Już wtedy uznano, że idealnym dniem rozpoczęcia działań będzie niedziela. Wtedy większość zakładów pracy jest zamknięta, co zmniejsza ryzyko dużego oporu i ewentualnej powszechnej akcji strajkowej. Biuro Polityczne KC PZPR podjęło polityczną decyzję 5 grudnia 1981 roku, lecz nie wyznaczono wtedy żadnej konkretnej daty rozpoczęcia akcji i pozostawiono jej wybór premierowi Wojciechowi Jaruzelskiemu. W początkach grudnia przebywał w Polce marszałek Wiktor Kulikow, naczelny dowódca wojsk Układu Warszawskiego. W czasie spotkania z generałem Jaruzelskim, w nocy z 8 na 9 grudnia, dowiedział się o planowanych działaniach, lecz nawet jeszcze wtedy nie było wyznaczonej konkretnej daty. Najprawdopodobniej ostateczna decyzja zapadła 11 grudnia. Wtedy też rozpoczęły się pierwsze ruchy wojsk².

1 Eisler, Jerzy. *Stan wojenny – mniejsze zło, zło konieczne czy po prostu zło*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” 2002, nr 4, s. 17

2 Paczkowski Andrzej, *Wojna polsko-jaruzelska: stan wojenny w Polsce 13 XII 1981 – 22 VII 1983*, Warszawa 2006, s. 27-28

W nocy z 12 na 13 grudnia w Gdańsku trwały obrady Komisji Krajowej „Solidarności”, w których uczestniczyli prawie wszyscy przywódcy związku oraz wielu ekspertów i doradców. Wprowadzając stan wojenny władze jednym ruchem mogły zatrzymać całe kierownictwo i zniwelować ryzyko zorganizowania oporu. Jeszcze przed formalnym wprowadzeniem stanu wojennego rozpoczęły się aresztowania. Większość Polaków dowiedziała się o wprowadzeniu stanu wojennego z radiowo-telewizyjnego wystąpienia generała Jaruzelskiego. Był to pierwszy z 585 straconych przez Polaków dni.

Z okazji rocznicy Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. Witolda Gombrowicza w Kielcach publikuje okolicznościową bibliografię stanu wojennego w wyborze poprzedzoną krótkim tekstem wspomnieniowym dyrektora WBP Andrzeja Dąbrowskiego. W bibliografii uwzględniono druki zwarte i ich fragmenty, artykuły z czasopism regionalnych i ogólnopolskich, dokumenty życia społecznego (DŹS-y) oraz wydawnictwa drugiego obiegu znajdujące się w zbiorach WBP. Zestawienie zawiera 157 ponumerowanych pozycji podzielonych tematycznie na 15 działów.

Michał Pawlicki

KARTKA Z PAMIĘTNIKA

Latem 1981 na użytkowanych przez wojsko terenach w północno – wschodniej części Mazur, w odległości dwóch kilometrów od naszych koszar pojawili się radzieccy łącznościowcy. Ustawili kilka namiotów, wykopali ziemianki i zainstalowali wysokie maszty służące do przygotowania łączności dla – jak sądziliśmy już wtedy – dowódców dużych oddziałów liczących po kilkadziesiąt tysięcy żołnierzy. Wielokrotnie przechodziliśmy obok tego obozowiska łącznościowców podczas naszych artyleryjskich ćwiczeń terenowych. Intrygowały mnie zwłaszcza wykopane w ziemi, wzmocnione sosnowymi pniami i żerdziami ziemianki. Patrzyłem nieco zaskoczony na to archaiczne rozwiązanie, przygotowywane na czas działań wojennych. Przyszła jesień, surowe warunki, panujące zimno i konieczność wykorzystywania wody z pobliskich płytkich „oczek” wodnych do codziennej toalety spowodowały, że kilkakrotnie młodzi żołnierze pojawiali się w naszej pułkowej „izbie chorych”, szukając leku na poważniejsze zaziębienia i owrzodzenia. Innych kontaktów nie utrzymywali, zachowywali się tak, jakby zakazano im rozmów z Polakami. Częściej widywałem ich dowódcę, zdaje się w randze kapitana, w okolicy polskich jednostek wojskowych lub w oficerskim kasynie, do którego jako podchorążowie mieliśmy wstęp. Ogólna bieda pozbawiła także wojskowe lokale możliwości zaoferowania różnych potraw i trunków do wyboru. Zawsze jednak można było wieczorem umilić sobie szary żołnierski żywot porcją śledzia w oleju i kilkudziesięcioma gramami czystej wódki. Jednym z najczęstszych gości kasyna był kapitan B. – szef łączności sąsiadującego z naszym pułku zmechanizowanego. Kilka „pięćdziesiątek” polskiej zbożowej uprawiało go w dobry humor i pozwalało łatwiej nawiązywać kontakty. Któregoś jesienno popołudnia widziałem, jak przemierzał salę kasyna chwiejnym krokiem, niosąc dwie „setki”. Śmiało zmierzał do stolika, przy którym siedział samotnie dowódca radzieckich łącznościowców, tych z ziemianek. Przysiadł się do niego, postawił przed nim wódkę i powiedział bełkotliwie: „napij się ze mną, nie martw się nic, u nas rządzi Wałęsa”. Przyglądałem się tej scenie, siedząc przy sąsiednim stoliku. Radziecki oficer natychmiast zerwał się z fotela, potrącając gościnnie usposobionego polskiego towarzysza broni, chwycił skórzaną teczkę i bez słowa wyszedł. Tak zakończyła się próba podjęcia polsko – radzieckiego dialogu na temat przywódcy „Solidarności”. Było to w październiku 1981 roku.

13 grudnia wczesnym rankiem patrzyłem na rozległe koszary, z których w 1939 roku wyruszały niemieckie kompanie przeciw polskiemu wojsku, a teraz w tym samym miejscu polskie wojsko uzbrajano do akcji przeciwko Polakom.

Na placu apelowym ustawiono w szeregach młodych żołnierzy. Wyciągnięte z magazynów duże zielone puszki wyglądały z daleka jak ogromne konserwy, otwierane by nakarmić wojsko. Jednak każda zawierała setki poukładanych warstwami pocisków do karabinka AK. Żołnierze podchodzili i ładowali do kilku ładownic swoich „Kałasznikowów” po sto naboju. Każdy żołnierz z ekwipunkiem wojennym, każdy pluton otrzymywał kryptonim i hasło, którego odebranie oznaczało wyjazd z koszar. Przygotowania „wojenne” obserwowałem zaraz po wezwaniu mnie „na pododdział”. Obudzony w środku nocy ogłoszonym alarmem, czekałem kilka godzin na obowiązkowe włączenie radia o godzinie 6.00 i wysłuchanie „czegoś”, co potem okazało się ponurym wystąpieniem Wojciecha Jaruzelskiego informującego naród o wprowadzeniu stanu wojennego na terytorium Polski. W naszych żołnierskich rozmowach przeważały pytania o konsekwencje tej decyzji. Nie było prostych odpowiedzi. Wtedy jeszcze bardziej uświadomiłem sobie, w jakiej znaleźliśmy się sytuacji. W „izbie podoficerskiej” Zbyszek S. , jeden z dowódców drużyn, zapytał mnie: „Co zrobisz, jak nas zabiorą do Gdańska i każą strzelać?” Obydwaj próbowaliśmy uporządkować kłębiące się myśli i mieć nadzieję, że broń zostanie rozładowana w koszarach, amunicja zwrócona do magazynów. Szef naszej baterii, zawodowy wojskowy zapytany przez kogoś o to, co się dzieje w kraju, rzucił pospiesznie: „wojna jest, k... wojna”. Na znajdującym się nieopodal parkingu kilkudziesięciu wozów bojowych typu „Skot” krzątały się załogi, rozgrzewano silniki. Niektóre pojazdy wyjeżdżały w kierunku rampy kolejowej.

Andrzej Dąbrowski

I. Wprowadzenie stanu wojennego

„...Ukonstytuowała się Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego Rada Państwa (...) wprowadziła dziś o północy stan wojenny na obszarze całego kraju...”

Fragment przemówienia gen. Wojciecha Jaruzelskiego,
nadanego przez radio i telewizję polską 13 grudnia 1981 roku

1. (amor): W obronie socjalistycznej Polski // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 259, s. 1
2. BERUS, Stanisław: W warunkach stanu wojennego // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 252, s. 4
3. BUKOWSKI, Władimir. Moskiewski proces : dysydent w archiwach Kremla. – Warszawa : Oficyna Wydawnicza „Volumen”, cop. 1998. – 744 s.
4. MAŁACHOWSKI, Andrzej: Stan antywojenny // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 42, s. 1, 4
5. NIEDENTHAL, Chris. 13/12 - POLSKA stanu wojennego / [fotografie i tekst] Chris Niedenthal ; projekt graf. Maciej Burzewicz ; [tł. z jęz. ang. Karolina Niedenthal]. – Warszawa : Wydawnictwo Edipresse Polska, cop. 2006. – [224] s. : il. kolor.
6. DEKRET o stanie wojennym // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 247, s. 3
7. KLAJA, Józef: Wszyscy muszą zrozumieć // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 252, s. 1, 2
8. OGŁOSZENIE stanu wojennego w Polsce : zapobiec narodowej zgubie. – Il. // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 246, s. 1, 2
9. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce 13 XII 1981-22 VII 1983. – Wyd. 2 [zm. i popr.]. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2006. – 311 s., [2] s. tabl. : il. (w tym kolor.)
Z treści: s. 27-46 : Ostatnie dni, ostatnie godziny : il. ; s. 47-59 : „Noc generała” : il. ; s. 60-70 : Dzień pierwszy : il.
10. PROKLAMACJA Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 246, s. 1-2
11. PRZED 13 grudnia / Biuro Prasowe Rządu. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 1982. – 95, [1] s.

12. RAKOWSKI, Mieczysław : W dwa miesiące po wprowadzeniu stanu wojennego : wicepremier M. F. Rakowski odpowiada na pytania Polskiej Agencji Prasowej // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 32, s. 3

13. STAN wojenny * / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: k. 1 : Komunikat nr 1 ; k. 2 : Ukonstytuowała się Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego... ; k. 11 : Obwieszczenie o wprowadzeniu stanu wojennego... ; k. 12 : 13 XII 1981 r. : il. ; k. 13 : Wprowadzenie stanu wojennego... ; k. 14 : Apel do narodu polskiego!!! ; k. 19 : Uwaga, stoczniovcy!

14. STAN wojenny wymuszony koniecznościami wyższego rzędu : konferencja prasowa dla dziennikarzy zagranicznych // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 258, s. 1

15. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 24 : Z obwieszczenia o wprowadzeniu stanu wojennego : il. ; s. 26 : „Telewizja odtwarza...” : il. ; s. 100 : „Sejm uchwała...” : il.

16. STAN wojenny na obszarze całego kraju // *Sł. Ludu*. – 1981, nr 246, s. 1-2

17. STAN wojenny w dokumentach władz PRL 1980-1983 / wybór, wstęp i oprac. Bogusław Kopka, Grzegorz Majchrzak. – Warszawa : IPN. KŚZPNP, 2001. – 405, [1] s. – Indeks

18. WOJSKOWA Rada Ocalenia Narodowego oceniła sytuację społeczno-polityczną w kraju // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 84, s. 1, 2

19. WSTĘPNA ocena sytuacji na dzień 20.12.1981 wraz z elementami prognozy krótkoterminowej. Warszawa, 5 stycznia 1982. – 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII – 3b]

* Publikacja zawiera: Materiały dla ucznia: historia, słownik pojęć, biogramy, kalendarium, wybór źródeł, bibliografia; Materiały dla nauczyciela: scenariusze lekcji, tematy esejów, bibliografia; Dokumenty, zdjęcia.

II. Internowani

*Przyszli po nas nocą zimną
Kajdanami skuli sen i strach
Wojnę dziwną
Na nasze zwycięstwo, na swój strach
Płaczcie tam w domach za nami do dziś
Nie płaczcie, rozłąka ta minie
Wrócimy silniejsi, a z nami ta myśl
Że Polska tak łatwo nie zginie*

Fragment pieśni ułożonej przez internowanych
w Jaworzu k/Drawska, „Biuletyn Małopolski”, 1982, nr 3, s. 1

20. [DECYZJA nr 182 o internowaniu Lecha Wałęsy] // *Biul. Małop.* – 1982, nr 6, s. 3

21. INFORMACJA „Solidarności” Region Mazowsze. – [Warszawa, 27 września 1983]. – 4 k. luz.

S. 2 -3 : Więźniowie polityczni [maszynopis ; w zbiorach DŻS VII-3b]

22. PRZEPRASZAM, czy tu biją / [wstęp Maciej Poleski pseud.]. – Warszawa : Oficyna Copyright, 1983. – [2], 41, [1] s.

23. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: k. 4 : Ulotki i stemple z ośrodków internowania z okresu stanu wojennego ; k. 31 : Zarządzenie nr 50/81 CZZK Ministerstwa Sprawiedliwości z dnia 13 XII 1981 w sprawie utworzenia ośrodków odosobnienia ; k. 32 : Internowani w ośrodku w Białogórze : il. ; k. 32 : Cela w ośrodku dla internowanych w Mielęcinie, 1982 r. : il. ; k. 33 : Ośrodek Pomocy Uwięzionym, Internowanym i Ich Rodzinom w Łodzi w kościele Ojców Jezuitów przy ul. Sienkiewicza 60 : il. ; k. 34 : Msza św. dla internowanych w ośrodku w Mielęcinie, 1982 r. : il. ; k. 47 : Więźniowie polityczni.

24. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 117 : [„Wojciech Wołyński.”] ; s. 129 : [„Halina Mikołajska...”] ; s. 152 : [„7 czerwca...”] ; s. 161 : [„Internowany...”].

25. ZA SZKLANĄ ścianą : raport o obozie odosobnienia dla kobiet w Gołdapi. – [Warszawa] : Wydawnictwo Społeczne KOS, 1982. – [2], 20, [2] s. : rys.

III. Wspomnienia i listy z obozów internowania

„Wylądowałam tu po piętnastu godzinach podróży „suką” więzienną, bez okna, w warunkach niżej bydłących. Na skutek podróży dwie starsze panie są poważnie chore. W „suce” szesnaście kobiet w dwóch klatkach po 5 metrów kwadratowych każda. Na dworze mróz, w środku dziki smród i zaduch. Samochód stanął tylko raz, w Olsztynie. Skręcałyśmy się z bólu pęcherza, większość miała torsje. Nasi opiekunowie byli tym rozbawieni. I taki stosunek do nas – internowanych pozostał do dziś...”

Grażyna Kuroń

Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 128

„W świetlicy odbywała się selekcja. Wybierano internowanych, każąc im przebyć tę samą „ścieżkę zdrowia” w przeciwną stronę. Tu bicie było o wiele gorsze, a wyselekcjonowane ofiary zatrzymywano i katowano, bijąc po głowie, plecach, nerkach – nawet, gdy pobici leżeli już na podłodze. Funkcjonariusze krzyczeli: „To za wujka Reagana!”, „zobaczymy, czy wam wujek pomoże!”. Również w celach bito internowanych, każąc niszczyć plakaty, symbole religijne i związkowe. Bito strasznie. Wiele cel po parę razy. Niektórzy zasłaniaли się stołkami, jednak pod uderzeniem pałki deski rozlatywały się. Jeden z internowanych, zбитy już trzykrotnie, gdy po raz czwarty otworzył się drzwi, dyktował koledze testament”.

Internowany

Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 161

26. A MURY runą, runą, runą... : pamiętniki internowanych / oprac. i wybór M. Zymowicz [pseud.]. – Warszawa : Wydawnictwo CDN, 1983. – [3], 49, [1]

27. BARTOSZEWSKI, Władysław. Dziennik z internowania : Jaworze 15.12.1981 – 19.04.1982 / przedm. Andrzej Friszke. – Warszawa : Świat Książki, 2006. – 263, [1] s. : il. kolor. – Indeks

28. KUBASIEWICZ-HOUÉE, Ewa. Bez prawa powrotu. – Wrocław ; Sadków : Wydawnictwo „Wektory”, 2005. – 170 s. : il.

29. NIEZABITOWSKA, Małgorzata. Prawdy jak chleba / zdj. Małgorzata Niezabitowska [i in.]. – Warszawa : Prószyński i S-ka Wydawnictwo, cop. 2007. – 453, [3] s. : il.

Z treści: s. 33-35 : „Pani pójdzie z nami” ; s. 35-40 : Przesłuchanie; s. 93-95 : Życie za kratami – nasi w „Internacie”.

30. [STAN liczebny z grudnia 1981 r.] // *Biul. Małop.* – 1982, nr 6, s. 5-20

31. SPOROŃ, Henryk F. Wspomnienia i listy z ośrodków internowania PRL w czasie stanu wojennego 1981-1982 oraz artykuł Wojciecha Mleczki o Andrzeju Grzybow-skim / [posłowie Lech L. Przychodzki]. – Chorzów : Wydawnictwo GŚD, 2006. – 106, [2] s., [8] s. tabl. kolor. : il.

32. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 116 : [„Julian Józwiakowski...”]; s. 116 : [„Internowany...”]; s. 124 [„Internowany...”]; s. 124 : [„Wojciech Wołyński...”]; s. 125 [„Marek Karpiński...”]; s. 125 : [„Internowany...”]; s. 128 : [„Grażyna Kuroń...”]; s. 128 [„Anka Kowalska...”]; s. 129 : [„Halina Mikołajska...”]; s. 129 : [„Aldona Jawłowska...”].

33. SZCZYPIORSKI, Andrzej. Z notatnika stanu wojennego. – Poznań : Kantor Wydawniczy SAWW, 1989. – 149, [2] s.

34. W STANIE / [przygot. zespół Zbigniewa Głuza – koncepcja i prowadzenie, Katarzyna Madoń-Mitner, Grzegorz Sołtysiak]. – [Wyd. 2]. – Warszawa : „Karta”, 1991. – 220 s. : fot. – (Peerel; 1). – Bibliogr. s. 215-220

IV. Represje władzy i opór społeczeństwa

„Mimo represji, musimy strajkować co miesiąc. Naszą bronią jest cierpliwość i opór. Władza liczy na to, że wyaresztuje, wyzwalnia, wyinteriuje cały aktyw, wszystkich, którzy mogą „ruszyć” załogę. Musimy więc strajkować, strajkować tak długo, aż zabraknie im miejsc w więzieniach i obozach odosobnienia, aż zabraknie im ludzi do pracy”.

Technik z warszawskiego zakładu
Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 144

„Formuje się pochód. Krzyczą: „Gestapo!”, „Nie dajmy się sprowokować”. Zomowcy, rozpędzają pochód, biją do krwi kilkunastoletniego chłopca. Grupa osób zwraca się do dwóch miejscowych milicjantów, stojących pod pocztą, z prośbą o wezwanie karetki. Ich odmowa rozwściecza ludzi, rzucają się na nich, biją i kopią. Z nadzieżdżających nysek padają pierwsze strzały, jest godzina 16.10. Na ulicę padają postrzeleni w nogi i ciężko ranny mężczyzna. Po odjechaniu nysek ludzie budują barykadę z krawężników przy drewnianej piwiarni „Gwarek”. Rannych zabierają prywatne samochody. W kałuży krwi powstaje krzyż ułożony z krawężników”.

Z relacji świadka
Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 168

35. APEL Wałęsy do narodu polskiego... – 4 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
36. DOKUMENTY: Śląsk 1981 (KOS. - 1982, nr 5 (luty 1982). – 3 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
37. NIEDENTHAL, Chris. 13/12 - POLSKA stanu wojennego / [fotografie i tekst] Chris Niedenthal ; projekt graf. Maciej Burzewicz ; [tł. z jęz. ang. Karolina Niedenthal]. – Warszawa : Wydawnictwo Edipresse Polska, cop. 2006. – [224] s. : il. kolor.
38. KUBASIEWICZ-HOUÉE, Ewa. Bez prawa powrotu. – Wrocław ; Sadków, 2005 . – S. 55-64 : Cz. III. Czas upokorzenia: Stan wojenny : il.
39. LIST 101. – 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
Petycja skierowana do Sejmu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej przez wybitnych artystów i intelektualistów; tekst na podst. tł. z jęz. ang. podanego przez Radio Wolna Europa w dn. 23 stycznia 1982 roku.
40. MUSZYŃSKA, Jolanta. Obraz codzienności w prasie stanu wojennego : Gdańsk, Kraków, Warszawa / Jolanta Muszyńska, Aneta Osiek, Dorota Wojtera. – Warszawa, 2006. – S. 167-196 : Manifestacje
41. OPIS wypadków w Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek”. – 1 k. luz. [maszynopis ; zbiori DŹS VII-3b]
42. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce 13 XII 1981-22 VII 1983. – Wyd. 2 [zm. i popr.]. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2006 . – 311 s., [2] s. tabl. : il. (w tym kolor.)
Z treści: s. 100-126 : Represje, czystki, nastroje : il. ; s. 179-192 : Opór społeczny – początki : il. ; s. 195-212 : „Narkoza się skończyła” : il. ; s. 213-230 : Boje ostatnie i koniec kampanii : il. ; s. 248-271 : Społeczeństwo niezależne.
43. SPOŁECZEŃSTWO polskie w warunkach stanu wyjątkowego : przewidywania i zalecenia. – 1 k. luz. złoż. [kopia ; w zbiorach DŹS VII-3b]
44. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: k. 22 : Meldunek nr 18 z 16 grudnia 1981 r. Zespołu Informacyjno-Dokumentacyjnego Sztabu MSW ; k. 22 : Pacyfikacje ; k. 25 : Informacja Komendy Wojewódzkiej MO w Katowicach o przebiegu działań w KWK „Wujek” 16 grudnia 1981 r. : k. 26 : Relacja górnika z kopalni „Wujek” o wydarzeniach z 16 grudnia 1981 r., rozpowszechniana w podziemiu ; k. 44 : „Kodeks okupacyjny” ; k. 53 : Okładka zbioru poezji *Syn a może sen* i jeden z wierszy Grzegorza Przemyska (podziemne wydawnictwo „Głos”, Warszawa 1983) : il. ; k. 53 : Represje.

45. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 28 : [„Jerzy Kropiwnicki...”] ; s. 28 : [„Z ulotki *Do wszystkich mieszkańców Ziemi Łódzkiej*...”] ; s. 51 : [„Bogdan Gadomski...”] ; s. 52 : [„Zbigniew Gach...”] ; s. 53 : [„Zbigniew Gach...”] ; s. 53 : [„Edmund Szczesiak...”] ; s. 61 : [„Robotnik z Gdańska...”] ; s. 62 : [„Andrzej Konieczny...”] ; s. 67 : [„Cezary Wiśniewski...”].

46. WOJTASIŃSKI, Lesław. Podziemie polityczne. – Warszawa : „Książka i Wiedza”, 1983. – 380, [4] s.

V. Stan wojenny w regionie świętokrzyskim

„Wprowadzeniu stanu wojennego towarzyszyły w naszym regionie wyjątkowo surowe represje. W pierwszej chwili internowano ponad 350 osób. Sukcesywnie zwalnianie jednych łączyło się z nowymi internowaniami, zatrzymaniami i aresztowaniami. Wiele osób ukrywało się przez wiele miesięcy przed osadzeniem w więzieniu. Następowaty od początku stanu wojennego zwolnienia z pracy...”

Stan wojenny, „Tygodnik Solidarność”, 1995, nr 93, s. II

47. (amo): Kary pozabawienia wolności za zorganizowanie strajku w czasie stanu wojennego : przed Sądem Wojewódzkim w Kielcach // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 12, s. 1

48. (amor): W obronie socjalistycznej Polski // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 259, s. 1

49. ADAMCZYK, Robert: Historia starachowickiej bibuły. – Il. // *Tyg. Starach.* – 2006, nr 50, s. 16-17

50. CHŁOPEK, Maciej: Nie było spokojnie: w sierpniu 1982 roku przed kielecką katedrą zomowcy skatowali uczestnika manifestacji. – Il. // *Sł. Ludu Mag.* – 2003, nr 2317, s. 12
Stanisława Raka.

51. (DaK): 13 [Trzynasty] grudnia w moim życiu. – Il. // *Gaz. Ostrow.* – 2006, nr 50, s. 4

Wspomnienia ze stanu wojennego Jarosława Rusieckiego, Jerzego Jabłońskiego, Krzysztofa Foremniaka, Marka Czajkowskiego, Krzysztofa Grabowca.

52. (DOK): W rocznicę stanu. – Il. // *Echo Dnia* (Kiel.). – 2002, nr 290, s. 2
Obchody w regionie.

53. DUBELTOWICZ, Marek: Strajk w radiu. – Il. // *Gaz. Lokalna* (Kielce, Radom, Tarnobrzeg). – 1991, nr 284, s. 4

Koncert reaktywowanego zespołu muzycznego „Strajk „80” w kieleckim radiu.

54. [ZARZĄDZENIA dotyczące stanu wojennego w woj. kieleckim] // *Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach.* – 1981, nr 9 (19 grudnia), s. 1-7

55. ZARZĄDZENIE nr 54/119/81 Wojewody Kieleckiego z dnia 13 grudnia w sprawie militaryzacji // *Dziennik Urzędowy Wojewódzkiej Rady Narodowej w Kielcach* . - 1982, nr 5 (29 czerwca), s. 13-14

56. (jbo): Strajk w stanie wojennym : w jedynym zakładzie w województwie / (jbo, DaK). – Il. // *Gaz. Ostrow.* – 2006, nr 50, s. 6

Wspomnienia Waldemara Gomuły dotyczące stanu wojennego i strajku w ostrowieckiej hucie.

57. KASPRZYK, Krzysztof: Dziennik z internatu w materacu chowany // *Gaz. Lokalna* (Kielce, Radom, Tarnobrzeg). – 1991, nr 281, s. 4-5

Dziennik Krzysztofa Kasprzyka, w roku 1981 - studenta historii w kieleckiej Wyższej Szkole Pedagogicznej.

58. (mk): W województwach kieleckim i radomskim // *Sł. Ludu Mag.* – 1981, nr 1163, s. 3

59. MARKIEWICZ, Wojciech: Stan wojenny nie sparaliżował związku. – Il. // *Nasze Sł.* – 1990, nr 14/15, s. 4

60. NIEZALEŻNE Zrzeszenie Studentów w Kielcach w latach 1980-1989. – Kielce, 2009. – S. 18-20 : Stan wojenny – 13 grudnia 1981 r. : il.

61. NOWAK, Andrzej: W rocznicę stanu wojennego. – Il. // *Echo Dnia* (Świętokrz.) . – 2009, nr 290, s. 11

Obchody 28. rocznicy wprowadzenia w Polsce stanu wojennego w Ostrowcu Świętokrzyskim, Sandomierzu i Starachowicach.

62. PŁAZA, Małgorzata: Pamiętali o ofiarach : w rocznicę wprowadzenia stanu wojennego mieszkańcy Sandomierza ułożyli biało-czerwony krzyż ze zniczy. – Il. // *Echo Dnia* (Świętokrz.). – 2008, nr 291, s. 10

63. (red): W rocznicę stanu wojennego. – Il // *Sł. Ludu*. – 2002, nr 290, s. 2

Obchody w Kielcach.

64. SEWERYN, Jan: Emigranci : po „karnawale Solidarności”. Cz. 1 i 2 // *Tyg. Starach.* – 2007, nr 17, s. 15 ; nr 18, s. 13

Emigranci z regionu.

65. STAN wojenny : działalność w okresie od 13 grudnia 1981 roku do października 1986 r. // *Tyg. Solid.* – 1995, nr 35, dod. *Solidarność Świętokrzyska*, nr 93, s. II

Sprawozdanie Tymczasowego Zarządu Regionu.

66. STAN wojenny w dokumentach władz PRL 1980-1983 / wybór, wstęp i oprac. Bogusław Kopka, Grzegorz Majchrzak. – Warszawa, 2001. – S. 296-297 : Kielce

67. STAN wojenny w Polsce : kalendaria wydarzeń 13 XII 1981-31 XII 1982 / red. nauk. Wanda Chudzik [i in.] ; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. – Warszawa : MSWiA: „Rytm”, 1999. – 564, [3] s., [24] s. tabl. : il. (w tym kolor)

Z treści: s. 90-92 : Kielce, s. 288-289 : Kielce, s. 374-376 : Kielce, s. 482-483 : Kielce.

68. STAN wojenny w Polsce 1981-1983 / pod red. Antoniego Dudka. – Rzeszów, 2003. – S. 217-284 : Małopolska i Świętokrzyskie

69. SYMBOLICZNE miejsce oporu : IPN szuka informacji o czasach stanu wojennego. – Il. // *Gaz. Wybor. Kiel.* – 2008, nr 302, s. 2

Apel do mieszkańców regionu.

70. ŚLEDZIŃSKA, A.: Minęło już 25 lat : poczuli co to „Solidarność”. – Il. // *Wiad. Świątokrz.* – 2006, nr 50, s. 4

Wspomnienia Jerzego Jabłońskiego z Ostrowca Świętokrzyskiego.

71. ŚLEDZIŃSKA, A.: Nigdy więcej : dla jednych żywe wspomnienie, dla innych historia. – Il. // *Wiad. Świątokrz.* – 2006, nr 51, s. 5

Obchody rocznicowe w Ostrowcu Świętokrzyskim.

72. 13-XII-1981 [TRZYNASTEGO grudnia] internowani Kielce-Piaski. – 1 k. luz. [odbitka pieczęci; w zbiorach DŻS VII-3b]

73. W SPRAWACH dziś najważniejszych Stanowisko Wojewódzkiej Komisji Współdziałania PZPR, ZSL i SD w Kielcach // *Sł. Ludu Mag.* – 1981, nr 1164, s. 1

VI. Prasa podziemna

„W cztery miesiące od wprowadzenia stanu wojennego nastąpił niespotykany w historii rozkwit prasy podziemnej. (...) Rekordową liczbę tytułów wydały inteligentkie środowiska Warszawy, daleko w tyle pozostawiając Kraków, za nim Poznań, Wrocław, Łódź, Gdańsk”.

Jolanta Muszyńska, *Obraz codzienności w prasie stanu wojennego...*, s. 90

74. BIULETYN Małopolski : Niezależny Samorządny Związek Zawodowy „Solidarność” Region Małopolska, 1982, nr 6

75. GRYPS : tygodnik społeczno-kulturalny internowanych. – Kielce, [1981/1982]

76. NIEZABITOWSKA, Małgorzata. Prawdy jak chleba / zdj. Małgorzata Niezabitowska [i in.]. – Warszawa : Prószyński i S-ka Wydawnictwo, cop. 2007. – 453, [3] s. : il.

Z treści: s. 76-90 : Rok 1981 – Solidarność i jej tygodnik : il ; s. 92-93 : Wałek i wyżymaczka – podziemna drukarka : il.

77. TYGODNIK Wojenny : NSZZ Solidarność Region Mazowsze, 1982, nr 17

78. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in.; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa, 2002. – S. 73-74 : Relacja Dariusza Boguskiego – Pół roku bez brody

Dotyczy „Biuletynu Informacyjnego” Regionu NSZZ „Solidarność” Białystok.

79. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa, 2006 . – S. 115 : [„Adam Grzesiak...”]

Wypowiedź na temat „Tygodnika Mazowsze”.

VII. Propaganda rządowa

„Nie ma POLAKÓW lepszych i gorszych. Są tylko ci, którzy dla Ojczyzny pracują – i ci, którzy przeszkadzają”.

Wojciech Jaruzelski

Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 19

„Żołnierzu!

Wróg, z którym mamy do czynienia jest sprytny i przebiegły. Ukrywa się za plecami klasy robotniczej – stąd trudny do rozpoznania. Dlatego też unikaj z osobami cywilnymi wszelkich rozmów na tematy twojej służby. Każdy, kto cię pyta o to:

- skąd jesteś (pochodzenie i miejsce służby)

- jakie masz uzbrojenie

- co dostajesz do jedzenia

- czy masz dobrego d-cę

- jakie masz zadania itp.

Zatrzymaj go i przekaz swojemu dowódcy.

Pamiętaj! W stosunku do ciebie wróg będzie bezwzględny. Wykorzysta wszystkie Twoje słabości!

Nie daj się zaskoczyć!”

Antysolidarnościowa ulotka dla żołnierzy,

Paczkowski A., *Wojna polsko-jaruzelska...*, s. 120

80. OCENA skutków politycznych, społecznych i gospodarczych wprowadzenia w kraju stanu wojennego // *Sł. Ludu Mag.* – 1982, nr 1165, s. 1

81. OD NAS samych zależy, czy potrafimy wyprowadzić kraj z biedy i niedoli : wystąpienie przewodniczącego Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego, prezesa Rady Ministrów, gen. armii – Wojciecha Jaruzelskiego // *Sł. Ludu.* – 1982, nr 18, s. 3-5

82. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce 13 XII 1981-22 VII 1983. – Warszawa, 2006. – S. 120 : [„Żołnierzu...”]

83. POLAK, Wojciech. Śmiech na trudne czasy : humor i satyra niezależna w stanie wojennym i w latach następnych (13 XII 1981-31 XII 1989). – Gdańsk, 2007. – S. 14-21 : Działania propagandowe władzy po wprowadzeniu stanu wojennego

84. STAN bezpieczeństwa państwa // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 7, s. 1, 5

85. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: k. 17 : Oficjalna ulotka kolportowana w zakładach pracy w końcu grudnia 1981 r. ; k. 66 : Oficjalna ulotka z okresu stanu wojennego.

86. STAN wojenny w Polsce : kalendaria wydarzeń 13 XII 1981-31 XII 1982 / red. nauk. Wanda Chudzik [i in.] ; Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji . – Warszawa : MSWiA: „Rytm”, 1999. – 564, [3] s. , [24] s. tabl. : il. (w tym kolor.)

Z treści: k. 1 : Odezwa Zarządu Polityczno-Wychowawczego MSW do funkcjonariuszy ZOMO i ROMO, w związku z wprowadzeniem stanu wojennego w Polsce ; k. 2 : Odezwa Zarządu Polityczno-Wychowawczego MSW do funkcjonariuszy rezerwistów Milicji Obywatelskiej w związku z wprowadzeniem stanu wojennego w Polsce.

87. WAŻNIEJSZE dokonania rządu w okresie od 13 XII 1981 r. do 12 VII 1983 r. (omówienie) // *Sł. Ludu*. – 1983, nr 168, s. 1, 3

88. WOJSKOWA Rada Ocalenia Narodowego oceniła sytuację społeczno-polityczną w kraju : ważne decyzje MSW // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 84, s. 1

VIII. Wspomnienia Polaków

„Noc spokojna, rano w radiu słyszę przemówienie gen. Jaruzelskiego o wprowadzeniu stanu wojennego. 13 grudnia [1981 r.] rano wyłączono prąd i zabrano wodę. Nawet nie dali posłuchać do końca przemówienia. Dopiero o 14.00 włączono wodę. 13 grudnia na siedzibie „Solidarności” powiewa flaga, ale drzwi są opieczętowane. Na ulicach prawie bezruch...”

Dziennik Danuty Wroniszewskiej z okresu stanu wojennego
Stan wojenny. Kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów..., s. 65

89. MUSIAŁ, Grzegorz. Dziennik wojny jaruzelskiej. – Poznań : Zysk i S-ka Wydawnictwo, cop. 2006. – 236, [1] s.

90. NIEZABITOWSKA, Małgorzata. Prawdy jak chleba. – Warszawa, 2007. – S. 24-33: Stan wojenny

91. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce

13 XII 1981-22 VII 1983. – Warszawa, 2006. – S. 47-59 : „Noc generała” : il.

92. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: s. 62 : Relacja Stanisława Płatka, przewodniczącego Komitetu Strajkowego w Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek” w Katowicach, o wydarzeniach 16 grudnia 1981 roku ; s. 65 : Dziennik Danuty Wroniszewskiej z okresu stanu wojennego ; s. 66 : Dziennik Ryszarda Głowackiego z okresu stanu wojennego.

IX. Stan wojenny w Polsce w oczach zagranicy

„Ci, którzy wiedzą, czym jest życie bez wolności, przypomnieli nam, ludziom Zachodu, jak cenna jest nasza wolność. Ich odważna walka rozpala nasze serca i napawa strachem tych, którym wydaje się, że można rządzić za pomocą tyranii. Historia ostatniego stulecia uczy nas, że ludzki duch nie chce żyć w kajdanach. Obecnie może się wydawać, że płomień wolności przygasa, lecz on nie zgasł i zgasnąć mu nie wolno”.

Margaret Thatcher (premier Wielkiej Brytanii)

Stan wojenny : ostatni atak systemu..., s. 107

93. LIST papieża Jana Pawła II do L. Wałęsy i W. Jaruzelskiego, [Watykan 18.XII.1981 r.]. – 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]

94. LIST Sławomira Mrożka, grudzień 1981 - maszynopis - odpis z pisma „Solidarność” - Region Białystok - nr 53 z 1 stycznia 1982. – 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]

95. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce 13 XII 1981-22 VII 1983. – Warszawa : Prószyński i S-ka, 2006. – S. 127-137 : Świat się patrzy

96. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa, 2002. – K. 10 : Polska a świat

97. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor.). –

Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 39 : [„Maria Obercowa”] ; s. 39 : [„Erich Honecker do Wojciecha Jaruzelskiego w rozmowie telefonicznej...”] ; s. 76 : [„Tadeusz „Jarski”-Jarzebowski...”] ; s. 77 : [„Romana Funemarmark...”] ; s. 77 : [„Ketil Heyerdahl...”] ; s. 106 : [„Prezydent Ronald Reagan w filmie *Żeby Polska była Polską...*”] ; s. 107 : [„Margaret Thatcher (premier Wielkiej Brytanii) w filmie *Żeby Polska była Polską...*”] ; s. 175 : [„Teresa Konarska...”] ; s. 223 : [„Marek Michalski...”] ; s. 223 : [Józef Lebenbaum...”] ; s. 239 : [„Winston Churchill w przemówieniu na wiecu w Londynie...”].

X. Życie religijne

„...13 grudnia ogłosiłem w kościele żałobę narodową, organy nie grały, ludzie płakali i wszyscy po wielu latach śpiewaliśmy „Ojczyznę wolną razc nam wrócić, Panie...”

Relacja ks. Stanisława Bartmińskiego

Stan wojenny. Kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów..., s. 71

98. KOŚCIÓŁ w stanie wojennym : wybór dokumentów z Archiwum Akt Nowych / [wybór dok. i oprac. red. Tadeusz Krawczak, Cyprian Wilanowski]. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Pax, 2008. – 331, [1] s. tabl. : il.

99. MUSZYŃSKA, Jolanta. Obraz codzienności w prasie stanu wojennego: Gdańsk, Kraków, Warszawa / Jolanta Muszyńska, Aneta Osiek, Dorota Wojtera. – Warszawa, 2006. – S. 141-153 : Życie religijne w latach 1981-1983

100. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: s. 71-72 : Relacja ks. Stanisława Bartmińskiego Wojenne rekolekcje ; k. 39 : Kościół.

101. STAN wojenny w Polsce 1981-1983 / pod red. Antoniego Dudka. – Rzeszów : IPN. KŚZPNP, 2003. – 801, [1] s., [16] s. tabl. : il., 1 mapa

Z treści: s. 77-83 : Kościół katolicki ; s. 131-142 : Kościół katolicki ; s. 200-208 : Kościół katolicki ; s. 272-278 : Kościół katolicki ; s. 336-343 : Kościół katolicki ; s. 401-407 : Kościół katolicki ; s. 458-468 : Kościół katolicki ; s. 548-557 : Kościół katolicki ; s. 607-614 : Kościół katolicki ; s. 680-683 : Kościół katolicki ; s. 740-751 : Kościół katolicki.

XI. Życie codzienne

„...Olbrzymie kolejki, mimo że na stoiskach są tylko resztki chleba, w pojemnikach torebki, z których cieknie ten siny płyn, nazywany krowim mlekiem. Jest jeszcze trochę ćwikły w słoikach. Twarze ludzi – beznadziejnie smutne, niekiedy zacięte i ponure. Hałaśliwy przedtem tłum jest dzisiaj cichy i milczący. Czuje się ogromne napięcie i zapiekły gniew. Jakieś pełne tragizmu oczekiwanie – co będzie dalej...”

Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 37

„13 grudnia 1981 r. zostaliśmy pozbawieni tego, co zwykliśmy nazywać „życiem kulturalnym”. Obwieszczenie Rady Państwa brzmiało: „Zakazane zostało zwoływanie i odbywanie wszelkiego rodzaju zgromadzeń, pochodów i manifestacji, a także organizowanie i przeprowadzenie zbiorów publicznych oraz imprez artystycznych, rozrywkowych i sportowych. (...) Zamknięto teatry, kina, operę, operetkę, muzea...”

Jolanta Muszyńska, *Obraz codzienności w prasie stanu wojennego...*, s. 197

102. C.K: Wzrosła wykrywalność przestępstw // *Bud. Samoch.* – 1982, nr 1, s. 3

103. MUSIAŁ, Grzegorz. Dziennik wojny jaruzelskiej. – Poznań : Zysk i S-ka Wydawnictwo, cop. 2006. – 236, [1] s.

104. MUSZYŃSKA, Jolanta. Obraz codzienności w prasie stanu wojennego: Gdańsk, Kraków, Warszawa / Jolanta Muszyńska, Aneta Osiek, Dorota Wojtera. – Warszawa : Wydawnictwo Trio, 2006. – 301, [1] s.

105. PACZKOWSKI, Andrzej. Wojna polsko-jaruzelska : stan wojenny w Polsce 13 XII 1981-22 VII 1983. – Warszawa, 2006. – S. 122-125 : [„Atmosferę społeczną...”] : il.

106. KOLEJNE złagodzenie rygorów stanu wojennego // *Sł. Ludu.* – 1982, nr 62, s. 1

107. ŁAGODZENIE i znoszenie rygorów stanu wojennego zależy od rozwoju sytuacji w kraju // *Sł. Ludu.* – 1982, nr 42, s. 1, 6

108. RYGORY stanu wojennego // *Sł. Ludu.* – 1982, nr 170, s.1, 2

109. STAN wojenny / [kalendarium, biogramy, słownik pojęć, wybór materiałów, oprac. Bogusław Kopka i in. ; red. Anna Piekarska, Małgorzata Strasz]. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, 2002. – Teka (2 z., 40 k. luz.) : faks., fot. – (Teki Edukacyjne IPN)

Z treści: k. 3 : Koperta z pieczętkami Urzędu Cenzury i zezwolenie na zmianę miejsca pobytu w okresie stanu wojennego ; k. 5 : Kartki żywnościowe i talon na buty z okresu stanu wojennego ; k. 41 : Życie codzienne ; k. 41 : Wystawa kiosku „Ruchu” z okresu stanu wojennego.

110. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 37 : [„Teresa Lubkiewicz-Urbanowicz...”]; s. 37 : [„Teresa Konarska...”]; s. 70 : [„Bogdan Gadomski...”]; s. 70 : [„Krystyna Stańczuk...”]; s. 95 : [„Marian Piórek...”]; s. 95 : [„Z decyzji Urzędu Dzielnicowego Warszawa-Mokotów...”]; s. 108 : [„1 lutego...”]; s. 108 : [„Katarzyna Kabacińska...”]; s. 108 : [„Marek Skwarnicki...”]; s. 108 : [„Jolanta Czaplinska...”]; s. 150 : [„Jolanta Szulkowska...”]; [„Z listu Waldemara Sucheckiego...”]; s. 150 : [„Gracjan Kozłowski...”]; s. 157 : [„Józefa Radzymińska...”]; s. 252 : [„Z Książek skarg i wniosków...”].

XII. Zawieszenie i zniesienie stanu wojennego

„Po 586 dniach Rada Państwa znosi stan wojenny na terenie Polski i ogłasza częściową amnestię dla skazanych za przestępstwa polityczne oraz dla większości aresztowanych. Więzienie opuszczają wszyscy, którzy mieli wyroki do 3 lat; pozostałym zmniejsza się kary o połowę. Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego przestanie istnieć”.

Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 208

„22 lipca odwołanie stanu wojennego. Nikogo to już nie cieszy. Ogólna apatia i przygnębienie. Ludzie wiedzą, że nic już nie zmieni naszej sytuacji, że władza zabezpieczyła się wieloma ustawami od wszelkich prób demokracji. Przez krótki czas swobody zaczerpnęliśmy powietrze na jedną chwilę. Gorzej jest niż przedtem, bo kiedyś mawiano: Oj, nie odważą się na takie coś. Przecie tej „Solidarności” całe dziesięć milionów! (...) No i odważyli się”.

*Teresa Lubkiewicz-Urbanowicz
Stan wojenny: ostatni atak systemu..., s. 208*

111. MUSZYŃSKA, Jolanta. Obraz codzienności w prasie stanu wojennego: Gdańsk, Kraków, Warszawa / Jolanta Muszyńska, Aneta Osiek, Dorota Wojtera. – Warszawa, 2006. – S. 293-295 : Zakończenie

112. RADA Państwa znosi stan wojenny : przemówienie Henryka Jabłońskiego // *Sł. Ludu*. – 1983, nr 171, s. 3

113. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ; współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa : Ośrodek Karta : Dom Spotkań z Historią, 2006. – 287 s. : il. (w tym kolor). – Bibliogr. s. 280-286

Z treści: s. 208 : [„Teresa Lubkiewicz-Urbanowicz...”] ; s. 209 : [„Zbigniew Bujak...”].

114. 31 [TRZYDZIESTY pierwszy] grudnia 1982 roku zawieszenie stanu wojennego : doniosłe ustawy sejmowe // *Echo Dnia*. – 1982, nr 230, s.1

115. USTAWA z dnia 18 grudnia 1982 r. o szczególnej regulacji prawnej w okresie zawieszenia stanu wojennego // *Sł. Ludu*. – 1982, nr 249, s. 1, 3

116. ZNIESIENIE stanu wojennego na całym terytorium Polski : ustawy: o szczególnej regulacji prawnej w okresie przewyżczenia kryzysu społeczno-ekonomicznego; o amnestii: przemówienia Henryka Jabłońskiego i Wojciecha Jaruzelskiego // *Sł. Ludu*. – 1983, nr 171, s. 1, 2

XIII. Ocena stanu wojennego

„...prezydent Aleksander Kwaśniewski 13 grudnia 2001 r. w czasie konferencji IPN stwierdził: Nikt rozsądny nie ma wątpliwości – stan wojenny był złem”.

Eisler Jerzy, *Stan wojenny – mniejsze zło*,
„Przegląd Historyczno –Wojskowy”, 2002, nr 4, s. 26

117. ASH, Timothy Garton: Skruszony Petain? // *Rzeczpospolita*. – 2001, nr 287, s. D1

118. DŁUGOŁĘCKI, Jacek. Waga stanu wojennego : studium dotyczące roli zamachu wojskowego dokonanego przez generała Wojciecha Jaruzelskiego... – Gdańsk ; Kolbudy : Ekochem, 2009. – 94, [1] s.

119. EISLER, Jerzy: Stan wojenny – mniejsze zło, zło konieczne czy po prostu zło // *Prz. Hist.-Wojs.* – 2002, nr 4, s. 5-21

120. . INFORMACJA „Solidarności” Region Mazowsze. – [Warszawa, 27 września 1983]. – 4 k. luz.

S. 1-2 : Proces Janusza Pałubickiego [maszynopis ; w zbiorach DŻS VII-3b]

121. JARUZELSKI, Wojciech: Polska zimna wojna / rozm. Adam Michnik i Paweł Smoleński // *Gaz. Wybor.* – 2001, nr 289, s. 15

122. JARUZELSKI, Wojciech: Stan wojenny - zło konieczne // *Prz. Hist.-Wojs.* – 2002, nr 1, s. 5-24

123. JARUZELSKI, Wojciech. Stan wojenny dlaczego... / współpr. Marek Jaworski, Włodzimierz Łoziński. – Warszawa : „BGW”, 1992. – IX, 437, [1] s., [16] s. tabl. : fot., portr. – Indeks

124. KRAWCZYK, Rafał. Ocena sytuacji politycznej po 9 miesiącach stanu wojennego. – Warszawa : Solidarność Narodu, 1982. – [2], 16, [1] s.

125. PRZED i po 13 grudnia : państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980-1982. T. 1, (Sierpień 1980 – marzec 1981) / przygot. zespół Iskra Baeva [i in.] ; wybór, wstęp i oprac. Łukasz Kamiński. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, 2006. – XLII, [2], 443, [1] s.

126. PRZED i po 13 grudnia : państwa bloku wschodniego wobec kryzysu w PRL 1980-1982. T. 2, (Kwiecień 1981 – grudzień 1982) / przygot. zespół Iskra Baeva [i in.] ; wybór, wstęp i oprac. Łukasz Kamiński. – Warszawa : Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, 2007. – XXI, [1], 729, [1] s.

127. STAN wojenny w dokumentach władz PRL 1980-1983 / wybór, wstęp i oprac. Bogusław Kopka, Grzegorz Majchrzak. – Warszawa, 2001. – S. 376-383 : Dane dotyczące stosowania ustawodawstwa związanego z wprowadzeniem, zawieszeniem i zniesieniem stanu wojennego

XIV. Stan wojenny w literaturze

Pytania dziecka

Powiedz mamó, co to jest Polska?
Powiedz mamó, jak ona się śni?
Drogi synku to jest taka ziemia

Po której często płynie krew i łzy.
Powiedz mamó, co to jest honor?
Powiedz mamó, co to jest ojczyzna?
Jest ciało, a na tym ciełe
Jedna wielka rozszarpana blizna.

Powiedz mamó, co to jest wolność?
Powiedz mamó, co to jest prawda?
Mój maleńki, to jest ręką czarownic
Ugaszona najjaśniejsza gwiazda

Powiedz mamó, co to są układy?
Powiedz mamó, co to są sojusze
To są synku takie kajdany,
Co pętają nam ręce i dusze

Powiedz mamó, co to jest „Solidarność”
Powiedz mamó, co to jest wiosna
To mój mały, choć teraz jest zima
O tej wiosnie zapomnieć nie można!

Autor nieznaný [s. 15 z maszynopisu - książeczki (16 s.) ; w zbiorach DŹS VII – 3b]

128. A MURY runą, runą, runą... : pamiętniki internowanych / oprac. i wybór
M. Zymowicz [pseud.]. – Warszawa, 1983. – S. 1 : Hymn internowanych [wiersz]

129. BLUZG [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 9 [maszynopis ; w zbiorach
DŹS VII-3b]

130. DO GENERAŁA [wiersz]. - 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]

131. DUKAJ, Jacek. Wroniec. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2010. – 245,
[3] s. : il. kolor.

Powieść dla młodzieży.

132. HYMN ubekistanu [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 10 [maszynopis
w zbiorach DŹS VII-3b]

133. MUSIAŁ, Grzegorz, Dziennik wojny jaruzelskiej. – Poznań : Zysk i S-ka Wy-
dawnictwo, 2006. – 236, [1] s.

Z treści: s. 24 : [„Płacę nad zamordowanym...”] ; s. 42 : [„Żeśmy byli słabsi...”] ; s. 105-106 :
[„Potrójny krzyż chyli...”] ; s. 200 : Modlitwa.

134. DZIWNY stan [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 1 [maszynopis w zbiorach
DŹS VII-3b]

135. GNIAZDO wronie [szopka satyryczna]. - 3 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
136. GDYBY [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 6 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
137. PIOSENKA kolportera bibuły [piosenka] // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 13 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
138. LUBAS, Witold. Noc grudniowa : opowieść wigilijna w pięciu aktach z prologiem, introdukcją i zakończeniem / Gustaw Korund [pseud.]. - Warszawa : Niezależna Oficyna Wydawnicza, 1983. - 57, [1] s.
139. MODLITWA ludu [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 16 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
140. NA TRZYNASTEGO każdego miesiąca stanu wojennego [wiersz]. - 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
141. NARÓD dziękuje ci generale [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 8-9 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
142. NOCNE stukanie [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 4 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
143. PAMIĘCI siedmiu z „Wujka” [wiersz] // W: [Dziwny stan]. - 16 s. - S. 3 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]
144. PIEŚŃ Dziadowska (do śpiewania na znaną warszawską melodię okupacyjnej piosenki) [pieśń]. - 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
145. PIOSENKA dla córki [piosenka]. - 1. k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]
146. ZAKAZANE piosenki // W: [Dziwny stan...]. - 16 s. - S. 11-13 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]

147. PYTANIA dziecka [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 15 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]

148. ROZKAZ do żołnierza polskiego // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 2 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]

149. SPOROŃ, Henryk F., Wspomnienia i listy z ośrodków internowania PRL w czasie stanu wojennego 1981-1982 oraz artykuł Wojciecha Mleczki o Andrzeju Grzybowskim / [poślowie Lech L. Przychodzik]. – Chorzów : Wydawnictwo GŚD, 2006. – 106, [2] s., [8] s. tabl. kolor. : il

Z treści: s. 4 : Do córeczki (wiersz internowanego) [w.] ; s. 30 : Jeszcze tym razem [w.] ; s. 31 : Czemu, Polsko, lejesz gorzkie łzy? [piosenka] ; s. 31 : Pamięci ofiar na „Wujku” [w.] ; s. 38 : [„Trzynastego grudnia, roku...”] [piosenka] ; s. 38 : [„Bóg się rodzi, a rodacy...”] [piosenka] ; s. 39 : [„Solidarni, nasz jest...”] [piosenka] ; s. 39-40 : Czarna Madonna [piosenka] ; s. 40 : [„Nie będzie Sowiet...”] [piosenka] ; s. 41-42 : Ostatnia szychta na KWK „Piaś” [w.] ; s. 43 : MIŁOSZ, Czesław. [„Który skrzywdziłeś człowieka...”] [fragm. w.].

150. WESOŁYCH Świąt panie generale [wiersz]. - 1 k. luz. [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]

151. WIGILIA 81 [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 5 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]

152. WOLNOŚĆ [wiersz] // W: [Dziwny stan...]. – 16 s. – S. 7 [maszynopis w zbiorach DŹS VII-3b]

153. ZAKAZANE piosenki : I Przegląd Piosenki Prawdziwej. - Gdańsk, sierpień 1981. - 34 s. - (Zeszyty Informacyjne „BIPS”; Kultura) [maszynopis ; w zbiorach DŹS VII-3b]

Z treści: s. 2 : PIETRZAK, Jan. Żeby Polska ; s. 7 : GARCZAREK, Andrzej. „Przyjaciół nikt...” ; s. 8 : GARCZAREK, Andrzej. Piosenka o dalekich krewnych ; s. 9 : ZWOŹNIAK, Jacek. Najpiękniejsza w klasie robotniczej ; s. 10 : WALIGÓRSKI Andrzej (słowa), PIETRZYK Maciej (muz.). Sierpień 80 ; s. 11 : KASPRZYK Krzysztof (słowa), PIETRZYK Maciej (muz.). Piosenka dla córki ; s. 12 : WOLSKI Marcin (słowa), WOY Jerzy (muz.). Czy dożyjemy ; s. 13 : KSIĄŻEK Zbigniew (słowa), GINTROWSKI Przemysław (muz.). [Czy poznajesz mnie moja Polsko...] ; s. 14 : ZWOŹNIAK, Jacek. Piosenka na wszelki wypadek ; s. 15 : WODYK, Wiesław. Grudniowy dzień ; s. 16 : KRYL, Karel. Motyl / tł. Zbigniew Książek ; s. 17 : WESOŁOWSKI, Lucjan. Imre Nagy ; s. 18 : Polonez Kościuszki (pieśń z roku 1831) ; s. 19 : KACZMARSKI, Jacek. Dylemat ; s. 20-21 : KLEYFF Jacek, ZEMBATY Maciej. Izba Chorych względnie Sejm kalek ; s. 22 : KLAWE, Stanisław. Kiedyś stał się... ; s. 23 : WALIGÓRSKI Andrzej (słowa), GROTOWSKI Olek (muz.). Ballada o świętym Włodzimierzu ; s. 24 : KELUS, Jan. Piosenka o drugiej Polsce ; s. 25 : KELUS, Jan. Staszelis ; s. 26 : Akademia policyjna (autor nieznany) ; s. 27 : SOKOŁOWSKI, Janusz. Siedzi na Sali egzekutywa ;

s. 28 : KLEYFF, Jacek. Telewizja ; s. 31 : WOLSKI Marcin (słowa), WOY Jerzy (muz.). Branżowy walc ; s. 32 : WOLSKI Marcin (słowa), SIKORA Tadeusz (muz.). Targowica pod Grunwaldem (fragm.) ; s. 33 : GROŃSKI M. R. (słowa), PIETRZAK Jan (muz.). Muszę przeżyć jeszcze paru [...].

XV. Satyra na trudne czasy

Wobec zakłamania oficjalnej propagandy sposobem komunikacji społecznej stał się dowcip, który w czasie stanu wojennego przeżywał niebывały rozkwit.

Nigdy wcześniej nie napisano tylu wierszy, tekstów, piosenek, nie powstało tyle parafraz znanych utworów, na przykład „Lokomotywy” Juliana Tuwima, przerobionej na Egzekutywę i ZOMO-tywę:

Stoi na placu oddział milicji
Silny i zwarty, pełen ambicji
- Bój się milicji
Stoi i sapie, dyszy i chrzęści
Wśród łbów zakutych pały i pięści
W łeb anarchistę, w łeb ekstremistę, w łeb syjonistę
Już ledwo myślą, już ledwo czują
Lecz oni nigdy nie zastrajkują.

Jolanta Muszyńska, *Obraz codzienności w prasie stanu wojennego...*, s. 199

Nie było internowanego, który by nie znał parafrazy Małego Polaka:

Zomowiec

Kto ty jesteś? – Świnia mała.
Jaki znak twój? – Kask i pała.
Komu służysz? – Generałom.
W jaki sposób – Leję pałą.
Kto twym wrogiem? – Naród cały.
Jak go zniszczyć? – Siłą pały.
WRON-ę kochasz? – Kocham szczerze.
A w co wierzysz? – W nic nie wierzę

Sporoń H., *Wspomnienia i listy...*, s. 43

154. KARYKATURA czasu wojny : wybór. – Warszawa : Wydawnictwo Wega, 1983. – 32 s.

155. POLAK, Wojciech. Śmiech na trudne czasy : humor i satyra niezależna w stanie wojennym i w latach następnych (13 XII 1981-31 XII 1989). – Gdańsk : Oficyna Wydawnicza FINNA, 2007. – 648 s. : il. (w tym kolor.)

156. SPOROŃ, Henryk F., *Wspomnienia i listy z ośrodków internowania PRL w czasie stanu wojennego 1981-1982 oraz artykuł Wojciecha Mleczy o Andrzej*

Grzybowski / [posłowie Lech L. Przychodzki]. – Chorzów, 2006. – S. 43 : Zomowiec
Parafraza wiersza Władysława Bełzy „Kto Ty jesteś?”.

157. STAN wojenny : ostatni atak systemu / [wybór i oprac. Agnieszka Dębska ;
współpr. Marta Olendzka, Katarzyna Puchalska, Mateusz Sidor]. – Warszawa, 2006
. – S. 137 : List gończy : il.

Różaniec - prezent ślubny dla Michała Płoskiego, wykonany przez Stanisława Źaka w czasie pobytu
w Ośrodku Internowania w Nowym Łupkowie.
(Ze zbiorów Muzeum Historii Kielc)

Fotografia, Oddział ZOMO (?) przed akcją, Kielce 1982 r. (?)
(Ze zbiorów Muzeum Historii Kielc)

Krzyż - pasyjka z dedykacją: „Michałowi Płowskiemu internowani koledzy Kielce-Piaski 4 VI 1982 r.”, wykonany z puszek po konserwach przez zespół internowanych w Ośrodku Internowania na Piaskach kierowany przez Wincentego Urbaniaka (z Komisji Zakładowej NSZZ Solidarność w KZWP w Kielcach), który wykonał postać Chrystusa.

(Ze zbiorów Muzeum Historii Kielc)

Druk kolorowej papeterii „Poczta Internowanych - Nowy Łupków”.
(Ze zbiorów Muzeum Historii Kielc)

INDEKS PRZEDMIOTOWY

Indeks zawiera w układzie alfabetycznym nazwy geograficzne, nazwy obiektów, instytucji i organizacji, hasła osobowe oraz tematy ogólne. Liczby odsyłają do numerów pozycji w tekście bibliografii.

Archiwum Akt Nowych (Warszawa) 98

Bartmiński Stanisław 100

Bartoszewski Władysław 27

Bazylika Katedralna (Kielce) 50

Bełza Władysław 156

Białoleka 23

Białystok 78

Boguski Dariusz 78

Bujak Zbigniew 113

Churchill Winston 97

Czajkowski Marek 51

Czaplińska Jolanta 110

Foremniak Krzysztof 51

Funnemark Romana 97

Gach Zbigniew 45

Gadomski Bogdan 45, 110

Gdańsk 99

Głowacki Ryszard 92

Gołdap 25

Gomuła Waldemar 56

Grabowiec Krzysztof 51

Grzybowski Andrzej 31

Heyerdal Ketil 97

Honecker Erich 97

Instytut Pamięci Narodowej 69

Jabłoński Henryk 112, 116

Jabłoński Jerzy 51, 70

Jan Paweł II (papież) 93

„Jarsi” (pseud.) zob. Jarzembowski Tadeusz

Jaruzelski Wojciech 81, 91, 93, 97, 116, 118,
121-123, 157

Jarzembowski Tadeusz 97

Jawłowska Aldona 32

Jaworze 27

Józwiakowski Julian 32

Kabacińska Katarzyna 110

Karpiński Marek 32

Kartki żywnościowe 109

Kasprzyk Krzysztof 57

Katowice 41, 44, 92

Kielce 47, 50, 52-53, 60, 63, 66-67, 73, 75 ;
okręg: 47-73

Konarska Teresa 97, 110

Konieczny Andrzej 45

Kopalnia Węgla Kamiennego „Wujek”
(Katowice) 41, 44, 92, 143, 149

Kościół 98-101

Kościół Ojców Jezuitów (Łódź) 23

Kowalska Anka 32

Kozłowski Gracjan 110

Kraków 99

Kreml 3

Kropiwnicki Jerzy 45

Kuroń Grażyna 32

Lebenbaum Józef 97

Londyn 97

Lubkiewicz-Urbanowicz Teresa 110, 113

Łódź 23 ; okręg: 45

Małopolska 68, 74

Mazowsze 21, 77, 79, 120

Michalski Marek 97

Miełcin 23

Mikołajska Halina 24, 32

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych 86, 88

Mleczo Wojciech 31

Mrozek Sławomir 94

Nagy Imre 153

Nieżabitowska Małgorzata 29, 90

Niezależne Zrzeszenie Studentów (Kielce) 60

Niezależny Samorządny Związek Zawodowy
„Solidarność” 21, 59, 64, 70, 74-75, 76,
78, 120

Obercowa Maria 97

Ostrowiec Świętokrzyski 51, 56, 61, 70-71

Ośrodek Pomocy Uwięzionym, Internowanym
i Ich Rodzinom (Łódź) 23

Ośrodki internowania 23

Pałubicki Janusz 120

Piaski (dzielnica m. Kielce) 72

Piórek Marian 110

Płatek Stanisław 92

Prasa podziemna 74-79

Propaganda 80-88

Przemysk Grzegorz 44

Radio Kielce 53

Radom (okręg) 58

Radzymińska Józefa 110

Rak Stanisław 50

Rakowski Mieczysław Franciszek 12

Reagan Ronald 97

Rusiecki Jarosław 51

Sandomierz 61-62

Sąd Wojewódzki (Kielce) 47

Skwarnicki Marek 110

„Solidarność” zob. Niezależny

Samorządny Związek Zawodowy
Solidarność”

Stan wojenny

- bibliografia 13

- biogramy 13

- dokumenty 13, 17, 66, 98, 127

- kalendarium 13, 67

- manifestacja 50

- obchody rocznicowe 52, 61-63, 71

- poezja 44

- pojęcia 13

- prasa 40, 74-79, 99, 104

- satyra 83

- scenariusze lekcji 13

- strajki 47, 53, 85, 92

- ulotki 23, 45

- w karykaturze 154-157

- w literaturze 128-153

- wprowadzenie 1-19

- wspomnienia 26-34, 89-97, 128

- zawieszenie 114-115, 127

- zdjęcia 13

- zniesienie 111-112, 116, 127

Stańczuk Krystyna 110

Starachowice 49, 61

Staszeli Jacek 153

„Strajk '80” (zespół muzyczny) 53

Suchecki Waldemar 110

Syn a może sen (poezje) 44

Szczypiorski Andrzej 33

Szczesiak Edmund 45

Szulowska Jolanta 110

Śląsk 36

Thatcher Margaret 97
Tygodnik Mazowsze (czasopiśmiennictwo)
79

Urbanowicz Teresa zob. Lubkiewicz-
-Urbanowicz Teresa
Urząd Cenzury 109

Wałęsa Lech 20, 35, 93
Warszawa 99, 110
Wiśniewski Cezary 45

Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego 10,
13, 18, 81, 88
Wołyński Wojciech 24, 32
Wroniszewska Danuta 92
„Wujek” zob. Kopalnia Węgla Kamiennego
„Wujek” (Katowice)
Wydawnictwa podziemne 44, 74-79

Zespół Informacyjno-Dokumentacyjnego
Sztabu MSW 44

Żeby Polska była Polską (film) 97

INDEKS ALFABETYCZNY

Indeks zawiera w układzie abecedowym kryptonimy, nazwiska autorów, opracowujących, tłumaczy, autorów przedmów i wstępów, wyborów, zdjęć, redaktorów, przeprowadzających rozmowy, wypowiadających się oraz tytuły dzieł zbiorowych, czasopism, wierszy i piosenek (pisane kursywą). Liczby odsyłają do numerów pozycji w tekście bibliografii.

(amo) 47
(amor) 1, 48
A mury runą, runą, runą... 26, 128
Adamczyk Robert 49
Apel Wałęsy... 35
Ash Timothy Garton 117

Baeva Iskra oprac. 125-126
Bartoszewski Władysław 27
Berus Stanisław 2
Biuletyn Informacyjny (Białystok) (czasopismo)
78
Biuletyn Małopolski (czasopismo) 74
Bluzg (wiersz) 130
Bóg się rodzi, a rodacy... (piosenka) 149
Bukowski Władimir 3
Burzewicz Maciej oprac. graf. 5, 37

C.K 102
Chłopek Maciej 50

Chudzik Wanda red. 67, 86
Czarna Madonna... (piosenka) 149
Czemu Polsko lejesz gorzkie łzy? (piosenka)
149

(DaK) 51, 56
(DOK) 52
Decyzja nr 82 20
Dekret o stanie wojennym 6
Dębska Agnieszka oprac. 15, 24, 32, 45, 79,
97, 113, 157
Długolecki Jacek 118
Do córeczki (wiersz internowanego) 149
Do generała (wiersz) 130
Dziwny stan (wiersz) 134
Dokumenty... 36
Dubeltowicz Marek 53
Dudek Antoni red. 68, 101
Dukaj Jacek 131

Eisler Jerzy 119

Friszke Andrzej przedm. 27

Garczarek Andrzej 153 ; muz. 153

Gdyby (wiersz) 136

Gintrowski Przemysław muz. 153

Gluza Zbigniew oprac. 34

Gniazdo wronie (szopka satyryczna) 135

Groński M. R. 153

Grotowski Olek muz. 153

Gryps (czasopismo) 75

Houée Ewa zob. Kubasiewicz-Houée Ewa

Hymn internowanych (wiersz) 128

Hymn ubekistanu (wiersz) 132

Informacja „Solidarności...” 21, 120

(jbo) 56

Jaruzelski Wojciech 122-123 ; wypowiedź. 121

Jaworski Marek współpr. 123

Jeszcze tym razem (wiersz) 149

Kaczmarek Jacek 153 ; muz. 153

Kamiński Łukasz oprac. 125-126 ; wstęp 125-126

Karykatura czasu wojny... 154

Kasprzyk Krzysztof 57, 153

Kelus Jan 153 ; muz. 153

Kłaja Józef 7

Kławe Stanisław 153 ; muz. 153

Kleyff Jacek 153 ; muz. 153

Kolejne złagodzenie rygorów... 106

Kopka Bogusław oprac. 13, 17, 23, 44, 66, 78, 85, 92, 96, 100, 109, 127

Korund Gustaw (pseud.) 138

Kościół w stanie wojennym... 98

Krawczyk Rafał 124

Krawczak Tadeusz red. 98

Kryl Karel 153 ; muz. 153

Książek Zbigniew 153 ; tł. 153

Kubasiewicz-Houée Ewa 28, 38

List Papieża Jana Pawła II... 93

List Sławomira Mrożka... 94

List 101 39

Lubas Witold 138

Łagodzenie i znoszenie rygorów... 107

Łoziński Włodzimierz współpr. 123

(mk) 58

Madoń-Mitner Katarzyna oprac. 34

Majchrzak Grzegorz oprac. 17, 66, 127

Małachowski Andrzej 4

Markiewicz Wojciech 59

Michnik Adam rozm. 121

Miłosz Czesław 149

Mitner Katarzyna zob. Madoń-Mitner Katarzyna

Modlitwa (wiersz) 133

Modlitwa ludu (wiersz) 139

Musiak Grzegorz 89, 103, 133

Muszyńska Jolanta 40, 99, 104, 111

Na trzynastego każdego miesiąca stanu wojennego (wiersz) 140

Naród dziękuje ci generale (wiersz) 141

Nie będzie Sowiet... (piosenka) 149

Niedenthal Chris 5, 37 ; zdj. 5, 37

Niedenthal Karolina tł. 5, 37

Niezabitowska Małgorzata 29, 76, 90 ; zdj. 29, 76

Niezależne Zrzeszenie Studentów... 60

Nocne stukanie (wiersz) 142

Nowak Andrzej 61

Ocena skutków politycznych... 80

Od nas samych zależy... 81

Ogłoszenie stanu wojennego... 8

Olendzka Marta współpr. 15, 24, 32, 45, 97, 110, 157

Opis wypadków w Kopalni Węgla Kamiennego... 41

Osiek Aneta 40, 99, 104, 111
Ostatnia szychta na KWK „Piaśt” (wiersz) 149

Paczkowski Andrzej 9, 42, 82, 91, 95, 105
Pamięci ofiar na „Wujku” (wiersz) 149
Pamięci siedmiu z „Wujka” (wiersz) 143
Piekarska Anna red. 13, 23, 44, 78, 85, 92, 96, 100, 109
Pieśń Dziadowska 144
Piosenka dla córki 145
Pietrzak Jan 153 ; muz. 153
Pietrzyk Maciej muz. 153
Piosenka kolportera bibuły (piosenka) 137
Placę nad zamordowanym (wiersz) 133
Płaza Małgorzata 62
Polak Wojciech 83, 155
Poleski Maciej (pseud.) 22
Potrójny krzyż chyli... (wiersz) 133
Proklamacja Wojskowej Rady Ocalenia Narodowego... 10
Przed i po 13 grudnia... 125
Przed 13 grudnia... 11
Przepraszam, czy tu biją 22
Przychodźki Lech L. posł. 31, 149, 156
Puchalska Katarzyna współpr. 15, 24, 32, 45, 97, 110, 113, 157
Pytania dziecka (wiersz) 147

(red) 63
Rada Państwa znosi stan wojenny... 112
Rakowski Mieczysław 12
Rozkaz do żołnierza polskiego (wiersz) 148
Rygory stanu wojennego 108

Seweryn Jan 64
Sidor Mateusz współpr. 15, 24, 32, 45, 97, 110, 113, 157
Sikora Tadeusz 153
Smoleński Paweł rozm. 121
Solidarni nasz jest... (piosenka) 149
Sokołowski Janusz 153 ; muz. 153
Sołtysiak Grzegorz oprac. 34

Spółczerństwo polskie... 43
Sporoń Henryk F. 31, 149, 156
Stan bezpieczeństwa państwa 84
Stan liczebny z grudnia... 30
Stan wojenny... 13, 23, 44, 78, 85, 92, 96, 100, 109
Stan wojenny : ostatni atak systemu... 15, 24, 32, 45, 79, 97, 110, 113, 157
Stan wojenny na obszarze... 16
Stan wojenny w dokumentach... 17, 66, 127
Stan wojenny w Polsce... 67, 86, 101
Stan wojenny wymuszony koniecznościami... 14
Strasz Małgorzata red. 13, 23, 44, 78, 85, 92, 96, 100, 109
Symboliczne miejsce oporu... 69
Szczypiorski Andrzej 33

Śledzińska A. 70-71

Trzydziesty pierwszy grudnia 1982 roku... 114
Trzynastego grudnia, roku... (piosenka) 149
Tygodnik Wojenny (czasopismo) 77

Ustawa z dnia 18 grudnia 1982 r... 115

W sprawach dziś najważniejszych... 73
W stanie... 34
Waligórski Andrzej 153
Ważniejsze dokonania rządu... 87
Wesołowski Lucjan 153 ; muz. 153
Wesołych Świąt panie generale (wiersz) 150
Wigilia 81 (wiersz) 151
Wilanowski Cyprian red. 98
Wodyk Wiesław 153 ; muz. 153
Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego... 18, 88
Wojtasik Lesław 46
Wojtera Dorota 40, 99, 104, 111
Wolność (wiersz) 152
Wolski Marcin 153
Woj Jerzy muz. 153

Wstępna ocena sytuacji... 19

Za szklaną ścianą... 25

Zakazane piosenki (książka) 153

Zakazane piosenki (piosenka) 146

Zarządzenia dotyczące stanu wojennego... 54

Zembaty Maciej 153 ; muz. 153

Zniesienie stanu wojennego... 116

Zwoźniak Jacek 153 ; muz. 153

Zymowicz M. (pseud.) oprac.26, 128

Żeśmy byli słabi... (wiersz) 133

Opracowanie indeksów

Beata Piotrowska

WOJEWÓDZKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
IM. WITOLDA
GOMBROWICZA

